

НОВОСЕЛИЦЬКА ГІМНАЗІЯ

The background features a collage of historical black and white photographs, likely from the Soviet era, showing soldiers and military scenes. A prominent red carnation flower is on the left side. In the center, there is a Soviet Order of Patriotic War medal. The title is written in large, bold, blue, italicized letters.

***ПОЛЕ БОЮ –
УКРАЇНА***

Проект учнів 10 – А класу

Керівники:

Чекан А.С.

Бідяк К. Й.

НОВОСЕЛИЦЯ

2012

МЕТА ПРОЕКТУ:

- формування негативного ставлення школярів до війни;
- сприяти вихованню патріотизму, національної свідомості та гідності учнів;
- сприяти вихованню в учнів толерантності, неприйняття насильства;
- нагадати про повагу до ветеранів II Світової війни;
- формування знань про внесок України у Другій світовій війні;
- підвести підсумки, дати оцінку урокам Другої світової війни.

ЗАВДАННЯ:

- поглибити знання учнів і створити цілісну картитну II світової війни;
- виховати інтерес учнів до причин війни;
- сформуванати уявлення про перебіг подій II світової війни і значення її для подальшого розвитку людства;
- донесення до учнів думки, що будь-яка війна несе страшні наслідки перш для все для народів, що вступили у неї;
- розвивати уміння систематизувати знання і викладати їх у формі презентації;
- формувати власне ставлення до подій, закріпити навички аналізу історичного матеріалу, вміння розглядати історичні явища в конкретно-історичних умовах;
- працювати з історичними документами, встановлювати причинно – наслідкові зв'язки, робити висновки та узагальнення.

ПРОТЯГОМ ТРЬОХ МІСЯЦІВ МИ:

● визначивши мету
та основні завдання проекту
об'єдналися у три групи:

1 група – «ІСТОРИКИ»

2 група – «ПРОГРАМІСТИ»

3 група – «ПІСНЯРІ»

1 група – «ІСТОРИКИ»

Отримала завдання:

- Знайти і систематизувати історичні матеріали про Україну в роки Великої вітчизняної війни;
- розповісти одноліткам про роль України у Другій світовій війні, упорядкувавши міні – довідник.

Україна
в роки
Другої світової
війни

(міні – довідник)

Причини, характер та періодизація II світової війни.

Людські та матеріальні втрати України у війні.

Питання про причини II світової війни залишається в історичній літературі досить дискусійним та неоднозначним. Але більшість науковців сходяться на таких:

1. Фашистські і милітаристські держави на чолі з Німеччиною, Італією і Японією були невдоволені Версальською системою і прагнули до нового перерозподілу світу, до захоплення колоній, джерел сировини і ринків збуту, які тоді знаходилися переважно під контролем Великої Британії, Франції та США.
2. Загострення суперечностей між великими державами в результаті глибокої економічної кризи. З якої кожна держава виходила своїм шляхом.
3. До розв'язання воєнного конфлікту призвела політика потурання агресорам, яку проводили Велика Британія і Франція. З іншого боку, це – безпосередня підтримка Німеччини керівництвом СРСР шляхом підписання пакту Ріббентропа–Молотова (серпень 1939 р.)

Характер війни: загарбницький для країн “Антикомінтернівського пакту”, а для країн антигітлерівської коаліції та народів світу вона мала справедливий визвольний характер.

II світова війна поділяється на такі періоди:

- I п. – 1.09.1939р. - 22.06.1941р.
- II п. – 22.06.1941р. - 19.11.1942р.
- III п. – 19.11.1942р. - 06.06.1944р.
- IV п. – 06.06.1944р. - 08.05.1945р.
- V п. – 8.05.1945р. - 02.09.1945р.

У II світовій війні була задіяна 61 держава, на території яких проживало 80% населення Землі, її жертвами стало до 70 млн. чол. Загальна кількість втрат українців (цивільних і військових) становила 7 млн. чол. (16,7% втрат відносно всього населення України). Повністю або частково знищено 714 міст та 28 тис. сіл, 2 млн. будинків. Без житла залишилося 10 млн. чоловік, було знищено 16 150 промислових підприємств. Матеріальні втрати України становили майже 1,2 трл. крб.

23 серпня 1939 р. був підписаний радянсько-німецький договір про ненапад, який доповнювався таємними протоколами, де йшлося про задоволення територіальних апетитів обох держав. Сталін дістав змогу розширити територіальні межі СРСР трохи не до кордонів 1913 р. Саме територіальний вигравш, розподіл сфер впливу, поширення сталінської диктатури на нові території і було основною метою радянсько-німецького пакту. Для Гітлера це був тимчасовий “союз для війни”. Безпосереднім результатом пакту “Ріббентроп-Молотов” був початок 1 вересня 1939 р. агресії Німеччини проти Польщі, яку підтримали її союзники Англія і Франція. Так вибухнула 2-а світова війна.

Наростання загрози нацистської агресії.

Стан обороноздатності СРСР.

18 грудня 1940 р. генеральним штабом збройних сил Німеччини було остаточно завершено особливе завдання фюрера, розроблено так звану директиву №21 (план “Барбаросса”). Це був план віроломного нападу на Радянський Союз та його розгрому шляхом “блискавичної війни”. Україна, як одна із найбагатших частин СРСР була предметом особливого інтересу для німців. Давню мету королів і кайзерів про Україну як “німецьку Індію”, тобто багату колонію, “фюрер” підкріпив антибільшовизмом і расистською ідеологією.

В інструктивному додатку до плану “Барбаросса” гранично відверто говорилося щодо характеру війни: “Війна проти Росії – один з найважливіших етапів боротьби за існування німецького народу. Це ... оборона проти європейського більшовизму. Мета цієї війни – розгром сьогodнішньої Росії, тому вона повинна вестися з небувалою жорстокістю”.

Термін нападу умовно призначався на травень 1941 року. Компанія мала тривати від кількох тижнів до кількох місяців і завершитися виходом німецьких військ на лінію “два А” – Архангельськ – Астрахань...

Чому на початковому періоді війни (1941-1942 роки) радянський народ і його армія терпіли невдачі незважаючи на те, що в міжвоєнний період, а це не менше 20 років, народ готувався до можливої війни, всіляко посилював

обороздатність, спираючись на великі потужності воєнно-економічного потенціалу, створеного в роки “побудови соціалізму”?

Причини невдач СРСР у 1941-1942 роках.

Незважаючи на наявність новітніх моделей зброї, промисловість продовжувала масове виробництво озброєння застарілих зразків. А деякі найбільш вдалі зразки було взагалі безпідставно знято з виробництва (наприклад, протитанкову 45 мм. гармату, протитанкову рушницю, протитанкову гранату). Взагалі для оборонної промисловості останніх передвоєнних років характерною була загальмованість, некомпетентність в освоєнні найновіших зразків озброєння. У вищих ешелонах влади створилася ілюзія відсутності безпосередньої загрози війни, а відтак необхідність квапитись.

Між тим чисельність армії швидко зростала. З 1939 року по 1941 рік було сформовано 125 дивізій. Хоча за кількісним показником Червоної армії не було рівних у світі, нових моделей танків було тільки 18 %, літаків 9 %.

Відсутність кваліфікованого керівництва у Збройних Силах, за 17 місяців (з травня 1937 року) з армії було усунуто не менше як 44 тис. представників ком. складу (в 1939 – 1940 рр. 13 тис. звільнено). 1/3 цієї кількості репресованих припадає на Київський особливий військовий округ.

Серед вищого командного складу репресовано кожні двоє з трьох. Обезголовлено 70 % полків і 80 % батальйонів. 1800 генералів потрапили до ГУЛАГУ. На початку 1941 року, лише 7 % ком. складу мали вищу освіту, а 37 % взагалі не мали відповідної освіти.

Жахливий стан Червоної армії був, звичайно, відомий потенційному противнику. Гітлерівське командування глузливо називало Червону армію “глиняним колосом без голови”.

У лютому 1941 року у лісових масивах східної частини Польщі, що дістав кодову назву “район Вінтер” почалася концентрація та підготовка “армії вторгнення”. Вона налічувала загалом 5,5 млн. солдатів і офіцерів, 4,3 тис. танків, 5 тис літаків, 47,2 тис. гармат і мінометів. Це була найкраща армія того часу. Армію вторгнення було розподілено на три групи армій – “Північ”, “Центр” і

“Південь”. Причому на напрямках головних ударів німецькі війська мали 6-8 разову перевагу перед радянськими.

Першими відчули наближення розв'язки прикордонники, які взяли під охорону новий кордон.

3 червня 1940 року від численної резидентури закордонного відділу НКВС і головного розвід управління генштабу почали надходити тривожні повідомлення про серйозні наміри нацистського уряду порушити радянсько-німецький договір про ненапад. Одним з перших подав такі розвіддані радянський розвідник – український художник М. Глущенко (агентур. псевдонім “Ярема”).

3 квітня 1941 року така інформація надходила майже з 40 точок земної кулі й мало не щодня. Причому у дев'яти випадках повідомлялися точні дані про напад Німеччини, кількість війська. Наркомат оборони і генштаб мали достатньо надійної інформації про воєнну загрозу.

Всі дані про підготовку агресивної війни Німеччиною радянським керівництвом, при вирішальній ролі Й. Сталіна відкидалися як дезінформація. 17 червня 1941 року Гітлер віддав наказ про напад на СРСР. Рівно о 20.00 21 червня у частини вермахту і люфтваффе надійшли і були негайно розпечатані спеціальні контейнери з інструкціями та директивами.

Увечері 21 червня до Сталіна в спішному порядку прибули нарком оборони С. Тимошенко і начальник генштабу Г. Жуков і посилаючись на новітні дані, зокрема відомості, отримані від перебіжчиків, стали наполягати на приведенні усіх прикордонних округів у повну бойову готовність. Але “вождь” залишався вірним собі навіть у цій обстановці, дав дозвіл на приведення військ у бойову готовність без ... права відкривати вогонь по військах противника, якщо вони перейдуть кордон.

Велику війну і велику біду приніс людям світанок 22 червня 1941р. Переоцінка сил і можливостей Червоної армії у сполученні з переоцінкою воєнного потенціалу й агресивних намірів Німеччини, що мали місце серед вищого керівництва країни, позначилися і на настроях населення. Дуже важливе місце у планах німецького командування відводилось взяттю у найкоротші строки України з її величезними сировинними ресурсами і родючими землями. Цим самим Гітлер та його кліке намагалися посилити свою воєнну

економіку, створити вигідний плацдарм для швидкої перемоги над СРСР і досягнення світового панування.

Після сигналу «Дортмунд» фашистська Німеччина раптово напала на СРСР (22.06.41р.).

Український напрямок для Гітлера був одним із головних, і це чітко виявилось у процесі експансії проти СРСР. 18 серпня він припиняє наступ на Москву і переорієнтовує вістря головних ударів на Ленінград і Київ, наголошуючи, що наступ на столицю України – «безпосереднє стратегічне завдання».

У середині липня 1941р. на житомирсько-київському, уманському і одеському напрямках точилися вирішальні бої. Оборона Києва тривала більше двох місяців (з 7 липня по 26 вересня). Під Уманню було ліквідовано фашистами дві армії. Після чого під Полтавою замкнулись у кільце броньовані німецькі «кліщі». У полон потрапило 660 тис. чол. З яких 60 тис. командирів.

Командуючий фронтом М. Кирпоніс, секретар ЦК КП(б)У М. Бурмистенко та група генералів загинули.

Оборона Одеси тривала 73 дні (з 4.08. по 16.10.1941р.), що мало велике стратегічне і політичне значення, вона приковувала 18 дивізій противника.

У грудні 1941р. під Москвою було розгромлено 38 дивізій фашистів, що зірвало план “Бліцкригу”, створивши умови для контрнаступу радянських військ.

На пропозицію Генерального штабу в березні 1942р. плану операції на весну і початок літа 1942р., головною ідеєю якого була активна стратегічна оборона, накопичення резервів, а потім рішучий наступ. Сталін вимагав організації серії наступальних операцій на окремих напрямках. Що в кінцевому результаті загрожувало бідною.

4 липня 1942р. після 8-ми місячної оборони було втрачено м. Севастополь. Ворог втратив 300 тис. чол. А до цього німці захопили Керченський півострів. Катастрофою завершився початий 12 травня наступ на харківському напрямку (в полон потрапило 240 тис. червоноармійців). Ці поразки різко змінили ситуацію на користь німців, які оволоділи стратегічною ініціативою, 28.06.42р. ними був розпочатий широкомаштабний наступ. 22.07.42р.

після захоплення фашистами м. Свердловська Ворошиловоградської області, вся територія УРСР була остаточно окупована. Отже, некомпетентність воєнно-стратегічного керівництва, незавершеність процесу переозброєння, мобілізаційна неготовність армії, багато тактичних прорахунків та інші фактори були основними причинами трагічних поразок та катастроф на початковому етапі війни. Плани фашистів що до українських земель у воєнний період – матеріальна база і зручний плацдарм для ведення бойових дій у повоєнний – одне з кращих місць для розгортання німецької колонізації.

Фашистський окупаційний режим в Україні у 1941-1944рр.

Територію СРСР Гітлер називав “великим пирогом”, для освоєння якого необхідно, по 1-є, оволодіти ним, по 2-є, управляти, по 3-є, експлуатувати.

“Розділяй і владарюй” класична формула гітлерівців щодо управління.

Окупаційний режим в Україні мав виконати три основні завдання: забезпечити продовольством, матеріальними і людськими ресурсами потреби фашистської Німеччини.

Українську територію нацисти розглядали як “німецький життєвий простір”. 20.08.1941р. було утворено рейхскомісаріат “Україна” на чолі з рейхскомісаром Е. Кохом.

До складу генерал-губернаторства, створеного на території Польщі було включено Львівську, Дрогобицьку, Станіславську та Тернопільську області під назвою “дикстрикт Галіціон”.

До складу Румунії під назвою “Трансністія” ввійшли Чернівецька, Ізмаїльська, Одеська області, ряд районів Вінничини, Миколаївщини. Чернівецька, Сумська, Харківська та Луганська області увійшли у “прифронтову зону”.

Встановлення “нового порядку” супроводжувалося вивезенням сировини і матеріалів, людей (2,4 млн.). За розпорядженням міністра східних територій

А. Розенберга з України було вивезено понад 40 тис. найцінніших творів мистецтва, історичні реліквії та колекції.

Рух Опору в Україні у роки II світовій війні.

Масові звірства та поділ українських територій стали причинами розгортання руху Опору.

Партизанський рух на окупованій території пройшов такі етапи розвитку:

1 етап – “зародження і становлення” – до кінця 1942р.

2 етап – “стабілізація” – до середини 1943р.

3 етап – “активних наступальних дій” – до цілковитого розгрому німців.

30.05.42р. було створено центральний штаб партизанського руху.

Строкач Т. А. в 1942-1945рр. – начальник УШПР.

В жовтні 1942р. – створено Українську Повстанську Армію (УПА).

У 1943р. підірвано 3688 ешелонів, 1469 залізничних мостів, “Рейкова війна”.

Здійснено 19 рейдів, довжиною 52 тис. км.

У період 1941/45рр. у партизанських загонах і з’єднаннях діяло 180 тис. чол., 30% з них загинуло.

На початку 1944р. визволена партизанами територія становила майже 12 тис. км².

Всього на території України діяло понад 60 партизанських з’єднань, близько 2 тис. загонів та груп комуністичного спрямування.

Для боротьби з партизанським рухом німецьким командуванням було виділено 120 тис. солдатів.

Найбільш відомими партизанськими з’єднаннями були з’єднання С. Ковпака, О. Федорова, О. Сабурова. Становлення оунівського партизанського руху почалося в середині 1942р. Головою революційного крила ОУН був С. Бендера. У жовтні 1942р. націоналістичні загони об’єдналися в УПА, яка контролювала частину Волині, Полісся, а згодом і Галичини. З кінця 1943 року її очолив Р. Шухевич. Ця армія нараховувала у 1943-1944рр. 30-40 тис. бійців, у 1944-1945рр. – 20-25 тис. Всього в лавах УПА за роки її існування перебувало до

400 тис. осіб.

21-25 серпня 1943р. відбувся III надзвичайний збір ОУН. Під впливом Р. Шухевича ця організація відійшла від тоталітарних принципів, на яких будувалася, до демократичних.

Так, як радянські партизани вважали своєю батьківщиною СРСР, а оунівці – самостійну Україну, то вони ворогували між собою, що послаблювало Рух Опору і призвело до тисяч людських жертв з обох сторін.

Звільнення України від німецько-фашистської окупації.

Сталінградська битва (17.07.1942 – 2.02.1943рр.) Під час цієї битви Німеччина та її союзники втратили 1,5 млн. чол. (1/4 усіх діючих на радянсько-німецькому фронті). Ця битва стала не тільки початком корінного перелому в II світовій війні, а й початком визволення території України.

Першим населеним пунктом визволеним від німецьких військ 18.12.1942р. було с. Півнівка Міловського району Луганської області. Успішний наступ Червоної армії продовжувався аж до лютого 1943р.

Наприкінці вересня 1943р. Червона армія вже контролювала 700 км. лівого берега Дніпра. У жовтні почалися завершальні бої по розгрому нацистів на Лівобережжі.

20 жовтня 1943р. Воронезький, Степовий, Південно – Західний і Південний fronti були перейменовані на 1-й, 2-й, 3-й і 4-й Українські fronti.

У перші дні листопада розпочалися вирішальні бої за м. Київ. Визволити столицю України Сталін вимагав до річниці Жовтневої революції. 6 листопада Київ було взято, але ціною величезних втрат. Лише в районі Букрина загинуло 40 тис. бійців. За подвиги здійснені у ході битви за Дніпро, 2438 воїнам надано звання Героя Радянського Союзу (понад 20% від усіх хто одержав це звання у ході війни).

Перемога у битві за Київ стала завершенням корінного перелому в II Світовій війні.

Досягнення вирішальних перемог на фронтах значною мірою було зумовлено працею трудівників тилу, завершенням перебудови економіки на

воєнний лад. У зміцнення обороноздатності СРСР вагомим був внесок евакуйованих з України на Схід 550 великих підприємств 30 галузей промисловості.

Вони становили майже половину всіх потужностей, введених у дію у східних районах СРСР.

У січні 1944р. майже 2,3-мільйонна Червона Армія розпочала визволення Правобережної України та Криму. Успішне досягнення цієї мети значною мірою було забезпечене перемогою у січні-лютому під Корсунь-Шевченківським (німці втратили 55 тис. солдат)..

1-й Український фронт розгромив німецькі війська у районі Тернополя і Кам'янка – Подільського 8 квітня вийшли на кордон з Чехословаччиною. Квітень – травень 1944р. проведено Кримську операцію, в результаті якої 12.05.1944р. Крим був повністю очищений від гітлерівців.

Влітку 1944р. становище Німеччини значно погіршилось. 6 червня 1944р. американо-англійські війська відкрили 2-й фронт у Європі який відтягнув 60 німецьких дивізій.

В липні на Західній Україні в районі Брод в оточення потрапило 8 німецьких дивізій, серед них була й дивізія СС “Галичина”. До кінця липня їх було знищено.

З 20 по 29 серпня війська 2-го та 3-го Українських фронтів провели Яссо-Кишинівську операцію, в результаті якої було звільнено Молдавію та Ізмаїльську область України.

Останній населений пункт УРСР у її довоєнних межах – с. Лавочне Дрогобицької області – визволили 8 жовтня 1944р. Офіційним днем визволення України вважається 14.10.1944р. коли відбулося офіційне засідання у Києві. Закарпатську Україну остаточно було визволено військовими 4-го Українського фронту 28.10.1944р. 8.05.1945р. капітулювала Німеччина, а 2.09.1945р. – Японія. Друга світова війна закінчилася.

Внесок України у перемогу.

9 травня 1945р. – день Перемоги народів колишнього Радянського Союзу над нацистською Німеччиною.

Цей день до сьогодні є одним з найбільших свят в Україні.

Україна стоїть на першому місці по абсолютній кількості загиблих в роки війни і на другому (після Польщі) по процентному співвідношенні між числом загиблих і тими, хто вижив.

Загальна кількість загиблих жителів України – 8 млн. осіб, або 16,7% довоєнного населення України. Всі втрати становлять 14,5 млн. чол.

На руїни було перетворено 714 міст і селищ міського типу, та понад 28 тис. сіл України (понад 250 із яких врятовано), 16,5 тис. промислових підприємств, 18 тис. лікувальних установ, майже 33 тис. колгоспів, радгоспів, МТС. Без даху над головою залишилося 10 млн. осіб. В Україні залишилось лише 19% довоєнної кількості промислових підприємств.

Прямі матеріальні збитки господарству становили 285 млрд. крб. Ця сума в п'ятеро перевищувала асигнування УРСР протягом усіх 3-ох довоєнних п'ятирічок. Загальна же сума втрат, яких зазнали населення і господарство України, становила 1,2 трлн. крб.

Понад 2 тис. українців стали Героями Радянського Союзу, 32 чоловіки – двічі Героями, а льотчик У. Кожедуб – тричі Героєм.

“Все для фронту, все для перемоги” – це гасло в роки війни визначало зміст життя і діяльності всього населення України.

Вже через тиждень після початку війни всі підприємства було переведено на виконання замовлень фронту. Працювати довелося в прифронтових умовах – під бомбардуваннями і обстрілами.

Перехід народного господарства на воєнний лад вимагав евакуації в тиллові райони країни найбільш цінного майна, а також кваліфікованих фахівців, діячів науки і культури. Керувала евакуацією комісія, яку очолював заступник голови РНК УРСР Д. Жила. Всього з України було евакуйоване обладнання більш ніж 550 великих підприємств 30 галузей промисловості (1/3 всіх заводів і фабрик, евакуйованих з районів СРСР, що були охоплені війною).

Харківський танковий завод свою першу продукцію в евакуації випустив вже в грудні 1941р., всього за період війни завод випустив більш ніж 35 тис. танків.

Працювали люди в три зміни. В складних умовах збирався врожай. Темпи збирання врожаю в тилкових районах, не зважаючи на те що не полях працювали жінки, діти і старі люди, в два три рази перевищували довоєнні.

Визначальний внесок у перемогу над ворогом внесли вчені України. Група вчених на чолі з Е. Патеном розробила метод дугової автоматичної електрозварки корпусів танків Т – 34. Винайдено нові методи плавки броньової сталі (І. Доброхотов). Вчені модернізували зброю і військову техніку. Інститут клінічної хірургії під керівництвом О. Богомольця розробив ефективні методи лікування інфекційних захворювань.

Відомі поети і письменники України (А. Малишко, П. Тичина, М. Рильський, В. Сюзюра) піднімали патріотичний дух народу.

З 15 фронтів, що діяли в період війни, більше ніж половину очолювали генерали – українці за походженнями (А. Єрьоменко, С. Тимошенко, Р. Малиновський, РФ, Черняхівський, П. Рибалко, К. Москаленко).

В тилу німецьких військ, на території України діяли понад 50 тис. партизанів, близь 2 тис. загонів і груп, численні підпільні організації, збройні загоны українських націоналістів. Великим був внесок України у створення матеріально-технічної бази перемоги над Німеччиною. Україна зробила вагомий внесок у перемогу над ворогом, і нам є чим пишатися.

Визволення України було важливою частиною процесу розгрому фашистської Німеччини. Перемога стала можливою завдяки значному напруженню сил народу, мужності та відданості борців з окупантами, плідній співпраці фронту і тилу. Війна зумовила кардинальні зрушення у суспільному житті України. З одного боку – це не вигойні рани та гігантські збитки, пов'язані з чисельними людськими жертвами, грабіжництвом окупантів, руйнаціями. З іншого – з війною пов'язані завоювання Україною авторитету на міжнародній арені, зростання свідомості та віри у свої сили народу, концентрація у межах однієї держави основної частини українських етнічних земель.

2 група – «ПРОГРАМІСТИ»

Отримала завдання:

- взявши за основу матеріали міні – довідника, упорядкованого групою «Історики», створити презентацію для учнів 9 – 11 класів «Окупація України»;
- показати презентацію однокласникам на відкритій годині спілкування.

3 група – «ПІСНЯРІ»

Отримала завдання:

- зібрати найпопулярніші воєнні пісні про Велику вітчизняну війну;
- дослідити їхню роль у підтриманні військового духу солдатів на війні і сьогодні, в мирний час;
- упорядкувати збірник з текстами пісень «Пісні, народжені війною»

Пісні,
народжені війною

Збірник

3 АНЕМ ВЕЛИКОЇ

ПЕРЕМОГИ

ЗМІСТ

1. Священная война

2. Прощание славянки

3. На безыменной высоте

4. Журавли

5. Темная ночь

6. В землянке

7. Синий платочек

8. Дороги

9. Смуглянка

10. Алеша

11. Бери шинель

12. Где же вы теперь, друзья-однополчане?

13. Катюша

14. Давай закурим

15. Здесь птицы не поют

16. День Победы

Священная война

Музыка: А.Александров
Слова: В.Лебедев-Кумач

Вставай, страна огромная,
Вставай на смертный бой
С фашистской силой темною,
С проклятою ордой.

Припев:

Пусть ярость благородная
Вскипает, как волна, —
Идет война народная,
Священная война!

Как два различных полюса,
Во всем враждебны мы.
За свет и мир мы боремся,
Они — за царство тьмы.

Припев.

Дадим отпор душителям
Всех пламенных идей,
Насильникам, грабителям,
Мучителям людей!

Припев.

Не смеют крылья черные
Над Родиной летать,
Поля ее просторные
Не смеет враг топтать!

Припев.

Пойдем ломить всей силою,
Всем сердцем, всей душой
За землю нашу милую,
За наш Союз большой!

Припев.

Встает страна огромная,
Встает на смертный бой
С фашистской силой темною,
С проклятою ордой!

Припев.

Прощание славянки

Слова: Лазарев В.
Музыка: Агапкин В.

Прощание славянки
Наступает минута прощания,
Ты глядишь мне тревожно в глаза,
И ловлю я родное дыхание,
А вдали уже дышит гроза.
Дрогнул воздух туманный и синий,
И тревога коснулась висков,
И зовет нас на подвиг Россия,
Веет ветром от шага полков.

Припев:

Прощай, отчий край,
Ты нас вспоминай,
Прощай, милый взгляд,
Прости - прощай, прости - прощай...
Прощай, отчий край,
Ты нас вспоминай,
Прощай, милый взгляд,
Не все из нас придут назад.
Летят, летят года,
Уходят во мглу поезда,
А в них - солдаты.
И в небе темном
Горит солдатская звезда.

Припев

А в них - солдаты.
И в небе темном
Горит солдатская звезда.
Не все из нас придут назад.
Лес да степь, да в степи полустанки.
Свет вечерней и новой зари -
Не забудь же прощанье Славянки,
Сокровенно в душе повтори!
Нет, не будет душа безучастна -
Справедливости светят огни...
За любовь, за великое братство
Отдавали мы жизни свои.

Припев

Летят, летят года,
А песня - ты с нами всегда:
Тебя мы помним,
И в небе темном
Горит солдатская звезда.

Тебя мы помним,
И в небе темном
Горит солдатская звезда.
Прощай, отчий край,
Ты нас вспоминай,
Прощай, милый взгляд,
Не все из нас придут назад.

На Безымянной Высоте

*Музыка: В. Баснер
Слова: М. Матусовский*

Дымилаь роща под горою,
И вместе с ней горел закат...
Нас оставалось только трое
Из восемнадцати ребят.
Как много их, друзей хороших,
Лежать осталось в темноте -
У незнакомого поселка,
На безымянной высоте.

Светилась, падая, ракета,
Как догоревшая звезда...
Кто хоть однажды видел это,
Тот не забудет никогда.
Он не забудет, не забудет
Атаки яростные те -
У незнакомого поселка,
На безымянной высоте.

Над нами "мессеры" кружили,
И было видно, словно днем...
Но только крепче мы дружили
Под перекрестным артогнем.
И как бы трудно ни бывало,
Ты верен был своей мечте -
У незнакомого поселка,
На безымянной высоте.

Мне часто снятся все ребята,
Друзья моих военных дней,
Землянка наша в три наката,
Сосна сгоревшая над ней.
Как будто вновь я вместе с ними
Стою на огненной черте -

У незнакомого поселка,
На безымянной высоте.

Журавли

*Слова: Гамзатов Р.
Музыка: Френкель Я.*

Мне кажется порою, что солдаты
С кровавых не пришедшие полей,
Не в землю нашу полегли когда-то,
А превратились в белых журавлей.
Они до сей поры с времен тех дальних
Летят и подают нам голоса.
Не потому ль так часто и печально
Мы замолкаем глядя в небеса?
Летит, летит по небу клин усталый,
Летит в тумане на исходе дня.
И в том строю есть промежуток малый -
Быть может это место для меня.
Настанет день и журавлиной стаей
Я поплыву в такой же сизой мгле.
Из-под небес по-птичьи окликаая
Всех вас, кого оставил на земле.
Мне кажется порою, что солдаты
С кровавых не пришедшие полей,
Не в землю нашу полегли когда-то,
А превратились в белых журавлей.

Темная ночь

*Слова: Агатов В.
Музыка: Богословский Н.*

Темная ночь только пули свистят по степи
Только ветер гудит в проводах тускло звезды мерцают
В темную ночь ты любимая знаю не спишь
И у детской кровати тайком ты слезу утираешь
Как я люблю глубину твоих ласковых глаз
Как я хочу к ним прижаться сейчас губами
Темная ночь разделяет любимая нас
И тревожная черная степь пролегла между нами
Верю в тебя в дорогую подругу мою
Эта вера от пули меня темной ночью хранила
Радостно мне я спокоен в смертельном бою
Знаю встретишь с любовью меня что б со мной ни случилось
Смерть не страшна с ней не раз мы встречались в степи
Вот и теперь надо мною она кружится
Ты меня ждешь и у детской кровати не спишь
И поэтому знаю со мной ничего не случится

В землянке

Слова: Сурков В.
Музыка: Листов К.

Бьётся в тесной печурке огонь,
На поленьях смола, как слеза.
И поёт мне в землянке гармонь
Про улыбку твою и глаза.
Про тебя мне шептали кусты
В белоснежных полях под Москвой,
Я хочу, чтоб услышала ты,
Как тоскует мой голос живой.
Я хочу, чтоб услышала ты,
Как тоскует мой голос живой.
Ты сейчас далеко-далеко,
Между нами снега и снега.
До тебя мне дойти нелегко,
А до смерти - четыре шага.
Пой, гармоника, вьюге назло,
Заплутавшее счастье зови.
Мне в холодной землянке тепло
От твоей негасимой любви.
Мне в холодной землянке тепло
От твоей негасимой любви.
Бьётся в тесной печурке огонь,
На поленьях смола, как слеза.
И поёт мне в землянке гармонь
Про улыбку твою и глаза.
Про тебя мне шептали кусты
В белоснежных полях под Москвой,
Я хочу, чтоб услышала ты,
Как тоскует мой голос живой.
Я хочу, чтоб услышала ты,
Как тоскует мой голос живой.

СИНИЙ ПЛАТОЧЕК

*Слова: Я. Галицкого, М. Максимова
Музыка: Г. Гольца, Е. Штерсбургского*

Синенький скромный платочек
Падал с опущенных плеч.
Ты говорила, что не забудешь
Ласковых, радостных встреч.
Порой ночной
Мы распрощались с тобой...
Нет больше ночек.
Где ты, платочек,
Милый, желанный, родной?

Помню, как в памятный вечер
Падал платочек твой с плеч,
Как провожала и обещала
Синий платочек сберечь.
И пусть со мной
Нет сегодня любимой, родной,
Знаю, с любовью ты к изголовью
Прячешь платок голубой.

Письма твои получая,
Слышу я голос живой.
И между строчек синий платочек
Снова встает предо мной.
И часто в бой
Провожает меня образ твой,
Чувствую, рядом с любящим взглядом
Ты постоянно со мной.

Сколько заветных платочков
Носим в шинелях с собой!
Нежные речи, девичьи плечи
Помним в страде боевой.
За них, родных,
Желанных, любимых таких,
Строчит пулеметчик за синий платочек,
Что был на плечах дорогих!

Эх, дороги

Слова: Ошанин Л.
Музыка: Новиков А.

Эх, дороги, пыль да туман,
Холода, тревоги, да степной бурьян.
Знать не можешь доли своей,
Может, крылья сложишь посреди степей.
Вьётся пыль под сапогами, степями, полями,
А кругом бушует пламя, да пули свистят.
Эх, дороги, пыль да туман,
Холода, тревоги, да степной бурьян.
Выстрел грянет, ворон кружит,
Твой дружок в бурьяне неживой лежит.
А дорога дальше мчится, пылится, клубится,
А кругом земля дымится, чужая земля.
Эх, дороги, пыль да туман,
Холода, тревоги, да степной бурьян.
Край сосновый, солнце встаёт,
У крыльца родного мать сыночка ждёт.
И бескрайними путями, степями, полями
Всё глядят вослед за нами родные глаза.
Эх, дороги, пыль да туман,
Холода, тревоги, да степной бурьян.
Снег ли ветер, вспомним, друзья,
Нам дороги эти позабыть нельзя.

Смуглянка

Слова: Я. Шведов
Музыка: А. Новиков

Как-то летом на рассвете
Заглянул в соседний сад,
Там смуглянка-молдаванка
Собирает виноград.

Я краснею, я бледнею,
Захотелось вдруг сказать:
"Станем над рекою
Зорьки летние встречать!"

Припев:

Раскудрявый клен зеленый, лист резной,
Здесь у клена мы расстанемся с тобой.
Клен зеленый, да клен кудрявый,
Да раскудрявый, резной!

А смуглянка-молдаванка
Отвечала парню в лад:
"Партизанский молдаванский
Собираем мы отряд.

Нынче рано партизаны
Дом покинули родной.
Ждет тебя дорога
К партизанам в лес густой"

Припев.

И смуглянка-молдаванка
По тропинке в лес ушла.
В том обиду я увидел
Что с собой не позвала.

О смуглянке-молдаванке
Часто думал по ночам.
Вдруг свою смуглянку
Я в отряде повстречал!

Припев.

АЛЕША

*Слова: К. Ваншенкина
Музыка: Э. Колмановского*

Белеет ли в поле пороша,
Пороша, пороша,
Белеет ли в поле пороша
Иль гулкие ливни шумят,
Стоит над горою Алеша,
Алеша, Алеша,
Стоит над горою Алеша —
В Болгарии русский солдат.

И сердцу по-прежнему горько,
По-прежнему горько,
И сердцу по-прежнему горько,
Что после свинцовой пурги.
Из камня его гимнастерка,
Его гимнастерка,
Из камня его гимнастерка,
Из камня его сапоги.

Немало под страшною ношей,
Под страшною ношей,
Немало под страшною ношей
Легло безымянных парней,
Но то, что вот этот — Алеша,
Алеша, Алеша,
Но то, что вот этот — Алеша,
Известно Болгарии всей.
К долинам, покоем объатым,
Покоем объатым,
К долинам, покоем объатым,
Ему не сойти с высоты.
Цветов он не дарит девочкам,
Девчатам, девочкам,
Цветов он не дарит девочкам,
Они ему дарят цветы.
Привычный, как солнце и ветер,
Как солнце и ветер,
Привычный, как солнце и ветер,
Как в небе вечернем звезда,
Стоит он над городом этим,
Над городом этим,
Как будто над городом этим
Вот так и стоял он всегда.

Белеет ли в поле пороша,
Пороша, пороша,
Белеет ли в поле пороша
Иль гулкие ливни шумят,
Стоит над горою Алеша,
Алеша, Алеша,
Стоит над горою Алеша —
В Болгарии русский солдат.

Бери шинель, пошли домой

*Слова: Окуджава Б.
Музыка: Левашов В.*

А мы с тобой брат из пехоты
А летом лучше чем зимой
С войной покончили мы счеты
С войной покончили мы счеты
С войной покончили мы счеты
Бери шинель пошли домой
Война нас гнула и косила пришел конец и ей самой

Четыре года мать без сына
Четыре года мать без сына
Четыре года мать без сына
Бери шинель пошли домой
К золе и пеплу наших улиц
Опять опять товарищ мой
Скворцы пропавшие вернулись
Скворцы пропавшие вернулись
Скворцы пропавшие вернулись
Бери шинель пошли домой
А ты с закрытыми очами
Спишь под фанерною звездой
Вставай вставай однополчанин
Вставай вставай однополчанин
Вставай вставай однополчанин
Бери шинель пошли домой
Что я скажу твоим домашним
Как встану я перед вдовой
Неужто клясться днем вчерашним
Неужто клясться днем вчерашним
Неужто клясться днем вчерашним
Бери шинель пошли домой
Мы все войны шальные дети
И генерал и рядовой
Опять весна на белом свете
Опять весна на белом свете
Опять весна на белом свете
Бери шинель пошли домой
Бери шинель пошли домой

Где же вы теперь, друзья-однополчане

Слова: Фатьянов А.

Музыка: Соловьев-Седой В.

Майскими короткими ночами
Отгремев закончились бои
Где же вы теперь
Друзья однополчане
Боевые спутники мои
Я хожу в хороший час заката
У сосновых новеньких ворот
Может к нам сюда знакомого солдата
Ветерок попутный занесет
Мы бы с ним припомнили как жили
Как теряли трудным верстам счет
За победу мы б по полной осушили

За друзей добавили б еще
Если ты случайно не женатый
Ты дружок нисколько не тужи
Здесь у нас в районе
Песнями богатом
Девушки уж больно хороши
Мы тебе колхозом дом построим
Чтобы было видно по всему
Здесь живет семья российского героя
Грудью защищавшего страну
Майскими короткими ночами
Отгремев закончились бои
Где же вы теперь
Друзья однополчане
Боевые спутники мои
Где же вы теперь
Друзья однополчане
Боевые спутники мои

Катюша

*Музыка: М.Блантера
Слова: М.Исаковский*

Расцветали яблони и груши,
Поплыли туманы над рекой.
Выходила на берег Катюша,
На высокий берег на крутой.
Выходила, песню заводила
Про степного, сизого орла,
Про того, которого любила,
Про того, чьи письма берегла.
Он ты, песня, песенка девичья,
Ты лети за ясным солнцем вслед.
И бойцу на дальнем пограничье
От Катюши передай привет.
Пусть он вспомнит девушку простую,
Пусть услышит, как она поет,
Пусть он землю бережет родную,
А любовь Катюша сбережет.
Расцветали яблони и груши,
Поплыли туманы над рекой.
Выходила на берег Катюша,
На высокий берег на крутой.

Давай закурим

*Слова: Френкель И.
Музыка: Табачников М.*

О походах наших о боях с врагами
Долго будут люди песни распевать
И в кругу с друзьями часто вечерами
Эти дни когда-нибудь мы будем вспоминать
    Об огнях-пожарищах
    О друзьях-товарищах
Где-нибудь когда-нибудь мы будем говорить
    Вспомню я пехоту и родную роту
И тебя - за то что ты дал мне закурить
    Давай закурим товарищ по одной
    Давай закурим товарищ мой
А когда не станет фашистов и в помине
И к своим любимым мы придем опять
Вспомним как на Запад шли по Украине
Эти дни когда-нибудь мы будем вспоминать
    Об огнях-пожарищах
    О друзьях-товарищах
Где-нибудь когда-нибудь мы будем говорить
    Вспомню я пехоту и родную роту
И тебя - за то что ты дал мне закурить
    Давай закурим товарищ по одной
    Давай закурим товарищ мой
    Давай закурим товарищ по одной
    Давай закурим товарищ мой

Здесь птицы не поют (Белорусский вокзал)

*Слова: Окуджава Б.
Музыка: Окуджава Б.*

Здесь птицы не поют, деревья не растут.
И только мы, плечом к плечу, врастаем в землю тут
Горит и кружит вся планета, над нашей Родиной дым
    И значит нам нужна одна победа
    Одна на всех мы за ценой не постоим
    Одна на всех мы за ценой не постоим.
Нас ждет огонь смертельный, но всё ж бессилён он
Сомненья прочь, уходит в ночь отдельный
    Десятый наш, десантный батальон
    Десятый наш, десантный батальон.
Едва огонь угас, звучит другой приказ,
И почтальон сойдет с ума, разыскивая нас.
Взлетает красная ракета, бьёт пулемет, неутомим.

Так значит, нам нужна одна победа.
Одна на всех мы за ценой не постоим.
Одна на всех мы за ценой не постоим.
Нас ждет огонь смертельный, но всё ж бессилён он
Сомненья прочь, уходит в ночь отдельный
Десятый наш, десантный батальон
Десятый наш, десантный батальон.
От Курска и Орла война нас довела
До самых вражеских ворот, такие, брат, дела.
Когданибудь мы вспомним это,
И не поверится самим.
А нынче нам нужна одна победа.
Одна на всех мы за ценой не постоим.
Одна на всех мы за ценой не постоим.
Нас ждет огонь смертельный, но всё ж бессилён он
Сомненья прочь, уходит в ночь отдельный
Десятый наш, десантный батальон
Десятый наш, десантный батальон.
Нас ждет огонь смертельный, но всё ж бессилён он
Сомненья прочь, уходит в ночь отдельный
Десятый наш, десантный батальон
Десятый наш, десантный батальон.

День Победы

*Слова: Харитонов В.
Музыка: Тухманов Д.*

День Победы, как он был от нас далёк,
Как в костре потухшем таял уголёк.
Были вёрсты, обгорелые, в пыли,
Этот день мы приближали, как могли.
Этот День Победы
Порохом пропах,
Это праздник
С сединою на висках.
Это радость
Со слезами на глазах.
День Победы!
День Победы!
День Победы!
Дни и ночи у мартовских печей
Не смыкала наша Родина очей.
Дни и ночи битву трудную вели -
Этот день мы приближали, как могли.

Этот День Победы
Порохом пропах,
Это праздник
С сединою на висках.
Это радость
Со слезами на глазах.
День Победы!
День Победы!
День Победы!

Здравствуй, мама, возвратились мы не все...

Босиком бы пробежаться по росе.
Пол Европы, прошагали, пол Земли,
Этот день мы приближали, как могли.

Этот День Победы
Порохом пропах,
Это праздник
С сединою на висках.
Это радость
Со слезами на глазах.
День Победы!
День Победы!
День Победы!

ВИСНОВКИ

**Під час роботи над проектом,
ми:**

- вдосконалили навички роботи в групі;
- розвинули навички роботи за методом проектної технології;
- зрозуміли роль України у Другій світовій війні;
- поглибили знання з історії Великої вітчизняної війни;
- зрозуміли, що будь-яка війна несе страшні наслідки для людства.